

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI**

z dnia 16 września 2008 r.

**w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków
Państwowej Straży Pożarnej**

(Dz. U. z dnia 10 października 2008 r.)

Na podstawie art. 29a ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2006 r. Nr 96, poz. 667, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

DZIAŁ PIERWSZY

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki bezpieczeństwa i higieny służby strażaków, z uwzględnieniem wymagań:

- 1) bezpieczeństwa i higieny służby w obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) wyposażenia strażaków w środki ochrony indywidualnej;
- 3) zabezpieczenia medycznego strażaków podczas akcji ratowniczych, ćwiczeń i szkolenia;
- 4) bezpieczeństwa i higieny służby podczas akcji ratowniczych, ćwiczeń i szkolenia.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej - rozumie się przez to strażnice i inne budynki wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi, w których pełnią służbę strażacy Państwowej Straży Pożarnej, oraz budowle stanowiące całość techniczno-użytkową wraz z instalacjami i urządzeniami; obiektami tymi są również strażnice i inne budynki użytkowane przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej podczas pełnienia służby, należące do Ochotniczych Straży Pożarnych lub innych podmiotów, rozumiane jako czasowe posterunki;
- 2) zabezpieczeniu medycznym - rozumie się przez to zabezpieczenie realizowane przez zespół ratownictwa medycznego w rozumieniu ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. Nr 191, poz. 1410, z 2007 r. Nr 89, poz. 590 i Nr 166, poz. 1172 oraz z 2008 r. Nr 17, poz. 101);
- 3) czynnikach niebezpiecznych i szkodliwych - rozumie się przez to czynniki, które mogą spowodować schorzenie, obniżenie sprawności organizmu, a także uraz ciała lub śmierć;
- 4) ześlizgu - rozumie się przez to urządzenie stanowiące wyposażenie strażnicy pozwalające podczas alarmu na opuszczanie się strażaków po słupie ześlizgu, poprzez otwór w stropie, w celu jak najszybszego wyjazdu do akcji ratowniczej;
- 5) pojeździe pożarniczym - rozumie się przez to pojazdy ratownicze, gaśnicze i specjalistyczne, przeznaczone do ćwiczeń, szkolenia i akcji ratowniczych;
- 6) sprzęcie specjalistycznym (ratowniczo-gaśniczym) - rozumie się przez to przedmioty, maszyny, urządzenia, przenośne lub przewoźne, stosowane przez jednostki ochrony przeciwpożarowej, służące do prowadzenia akcji ratowniczych;

7) sprawianiu sprzętu specjalistycznego - rozumie się przez to zespół czynności mających na celu przygotowanie sprzętu do akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia, w tym np. składanie, rozstawianie i ustawianie tego sprzętu;

8) środkach ochrony indywidualnej strażaka - rozumie się przez to urządzenia lub wyposażenie przewidziane do noszenia bądź trzymania w celu ochrony strażaka przed zagrożeniami, które mogą mieć wpływ na jego bezpieczeństwo i zdrowie;

9) strefie zagrożenia - rozumie się przez to obszar, w którym występuje zagrożenie dla życia lub zdrowia;

10) dekontaminacji - rozumie się przez to usuwanie skażeń powstałych na skutek działania substancji chemicznych na ludzi, zwierzęta i sprzęt; rozróżnia się dekontaminację wstępną - na terenie akcji ratowniczej, oraz dekontaminację właściwą - poza terenem akcji, w celu całkowitego usunięcia skażenia.

§ 3. 1. Kierujący akcją ratowniczą oraz prowadzący ćwiczenia lub szkolenie:

1) wyznacza stanowiska pracy i organizuje przebieg ćwiczeń lub szkoleń zgodnie z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny służby;

2) zapewnia stosowanie środków ochrony indywidualnej;

3) uwzględnia zabezpieczenie strażaków przed czynnikami niebezpiecznymi, szkodliwymi i uciążliwymi;

4) egzekwuje przestrzeganie przez strażaków przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny służby;

5) uwzględnia zgłaszane przez strażaków niedyspozycje psychofizyczne.

2. Bezpośredni przełożony strażaków we własnym zakresie niezwłocznie likwiduje stwierdzone lub zgłoszone zagrożenia życia lub zdrowia strażaków oraz inne uchybienia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby, a w przypadku braku takiej możliwości zgłasza je kierownikowi jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej.

3. Do czasu likwidacji zagrożenia bezpośredni przełożony lub osoba, o której mowa w ust. 1, zabezpiecza strażaków przed jego skutkami, a niesprawny sprzęt specjalistyczny lub środki ochrony indywidualnej wycofuje z użycia i skutecznie zabezpiecza przed ponownym wykorzystaniem.

§ 4. W miejscach zagrożonych bezpośrednim kontaktem z materiałami oraz czynnikami niebezpiecznymi i szkodliwymi dla zdrowia, przed podjęciem oraz w trakcie czynności ratowniczych, stosuje się sprzęt i urządzenia specjalistyczne sygnalizujące zaistniałe zagrożenia.

§ 5. W przypadku wystąpienia zagrożeń innych niż dotychczas, w tym np. czynnikami biologicznymi albo czynnikami o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, strażak stosuje środki ochrony indywidualnej właściwe dla zagrożeń najbardziej zbliżonych do nowych zagrożeń oraz procedury postępowania, odpowiednio do okoliczności, oparte na procedurach stosowanych w przypadku zagrożeń, o których mowa w § 74-77.

§ 6. 1. Szkolenie oraz ćwiczenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby mają na celu zapobieganie ryzyku zawodowemu poprzez informowanie strażaków o występujących zagrożeniach i trenowanie procedur sprawnego działania podczas akcji ratowniczych.

2. Szkolenie oraz ćwiczenia, o których mowa w ust. 1, powinny uwzględniać również zagrożenia, o których mowa w § 5, w celu przygotowania sprzętu specjalistycznego i środków ochrony indywidualnej odpowiednich dla tego typu zagrożeń.

§ 7. Sprzętu specjalistycznego i środków ochrony indywidualnej strażak używa zgodnie z instrukcją. Podlegają one sprawdzeniu po każdorazowym użyciu oraz podczas przeprowadzania zmiany służby, a stosowane podczas szkolenia - podlegają sprawdzeniu przed rozpoczęciem ćwiczeń.

§ 8. Strażak utrzymuje włosy i zarost w stanie umożliwiającym mu pracę w sprzęcie ochrony dróg oddechowych.

DZIAŁ DRUGI

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby w obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej

Rozdział 1

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby w zakresie użytkowania obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej

§ 9. W czasowych posterunkach Państwowej Straży Pożarnej warunki bezpiecznej i higienicznej służby zapewnia kierownik jednostki organizacyjnej, w której działa czasowy posterunek.

§ 10. 1. Na terenie działek, na których zlokalizowane są obiekty przeznaczone dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, drogi i place manewrowe posiadają nawierzchnię dostosowaną do obciążenia użytkowanych pojazdów pożarniczych.
2. Wyjazd z jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej na drogę publiczną zapewnia dobrą widoczność i jest oznakowany znakami ostrzegawczymi.
3. Na najbliższych drogach publicznych prowadzących do obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej zainstalowane są uliczne sygnalizacje ostrzegawcze, uruchamiane w chwili ogłoszenia alarmu i wstrzymujące w tym czasie ruch pojazdów na tych drogach.

§ 11. 1. W strażnicach posiadających ześlizgi, drzwi do ześlizgu są dwuskrzydłowe, o szerokości skrzydła min. 0,5 m, i otwierają się do środka.

2. Skrzydła drzwiowe do ześlizgu są stale zamknięte w sposób uniemożliwiający ich przypadkowe otwarcie, a po otwarciu - samoczynnie unieruchamiane.

3. Drzwi otwiera się ręcznie, a unieruchamia poprzez urządzenie zamontowane przy krawędziach skrzydeł drzwi.

4. Urządzenie unieruchamiające skrzydła drzwiowe nie może powodować zaczepiania się lub potknięcia o jego wystające części.

5. Do ześlizgu nie instaluje się drzwi wahadłowych lub drzwi posiadających przeszklenie.

6. Wnętrze ześlizgu wyposaża się w oświetlenie włączające się samoczynnie w chwili otwarcia jednego ze skrzydeł drzwiowych.

7. Nad drzwiami do ześlizgu umieszcza się oświetlenie ostrzegawcze w kolorze czerwonym oraz urządzenie akustyczne informujące o pozostawaniu skrzydeł drzwiowych w pozycji otwartej.

8. Skrzydła drzwi do ześlizgu oznacza się na obrzeżach pasem o szerokości 0,07 m w kolorze czarnym, a pozostałe powierzchnie skrzydeł - kolorem żółtym. Na wysokości 1,7 m od

podłogi na całej szerokości drzwi umieszcza się dobrze widoczny napis w kolorze czarnym "UWAGA ZEŚLIZG - KORZYSTAĆ TYLKO W CZASIE ALARMU".

9. Do ześlizgu doprowadza się tylko jedno wejście.

10. Słup ześlizgu ma średnicę od 0,15 m do 0,30 m oraz gładką powierzchnię.

11. Średnica otworu w stropie ześlizgu wynosi co najmniej 1,15 m.

12. Podłoże pod ześlizgiem stanowi poduszka amortyzacyjna, której zewnętrzna krawędź znajduje się w odległości większej niż 0,5 m od słupa ześlizgu, a górna jej powierzchnia - na poziomie podłogi. Słup ześlizgu jest umiejscowiony w odległości większej niż 1,0 m od krawędzi najbliższej położonej stałej lub ruchomej przeszkody.

§ 12. Opuszczanie się po słupie ześlizgu następuje:

- 1) wyłącznie w czasie alarmów i szkolenia;
- 2) bezwzględnie w odzieży osłaniającej tułów i kończyny;
- 3) wyłącznie w sytuacji, gdy na słupie ześlizgu lub na poduszce amortyzacyjnej nie znajduje się inny strażak.

§ 13. 1. W pomieszczeniach obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej dla załogi podziału bojowego nie instaluje się:

- 1) progów w drzwiach;
- 2) drzwi wahadłowych;
- 3) drzwi wyposażonych w zamki powodujące zaczepianie się o nie.

2. Dopuszcza się instalowanie drzwi przeszklonych szkłem niepowodującym urazów po jego stłuczeniu.

§ 14. 1. Garaże jednostek ratowniczo-gaśniczych wyposaża się w:

1) instalację grzewczą zapewniającą utrzymanie temperatury w jego wnętrzu nie niższej niż + 5 °C;

2) mechaniczną instalację wyciągu spalin.

2. Pojazdy znajdujące się w garażu ustawia się wyłącznie na wyznaczonych dla nich stanowiskach i podłącza się do instalacji wyciągu spalin.

3. Granicę stanowiska w garażu oznacza się na powierzchni podłogi pasem koloru białego o szerokości 0,1 m.

4. Pomiędzy stanowiskiem a ścianami lub elementami konstrukcyjnymi garażu, jak również za i przed pojazdem, zapewnia się przejście o szerokości nie mniejszej niż 1,2 m; odstępy pomiędzy pojazdami umożliwiają swobodne otwieranie drzwi pojazdów.

5. W przypadku braku możliwości adaptacji pomieszczenia garażu w celu spełnienia warunków określonych w ust. 1, załoga zajmuje miejsca dopiero po wyjeździe pojazdu z garażu.

6. Elementy konstrukcyjne, zapadki drzwi garażowych i inne elementy stwarzające możliwość uderzenia lub potknięcia się o nie oznacza się przemiennymi, żółto-czarnymi, ukośnymi pasami ostrzegawczymi.

7. Drzwi łączące ciągi komunikacyjne z garażem nie mogą otwierać się na zewnątrz garażu.

8. W garażach:

1) przed uruchomieniem silników włącza się instalację wyciągu spalin, a w razie jej niesprawności lub braku - nie uruchamia się silników przed otwarciem bram garażowych;

2) ogranicza się pracę silników do niezbędnego minimum.

§ 15. 1. Bramy garażowe w obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej wyposaża się w:

- 1) przeszklenie na powierzchni nie mniejszej niż 25 % szkłem lub innym tworzywem niepowodującym urazów po jego stłuczeniu;
  - 2) urządzenia blokujące po ich otwarciu.
2. Bramy garażowe otwierane automatycznie wyposaża się w system:
- 1) samoczynnego przełączania na zasilanie z rezerwowego źródła prądu, z zachowaniem możliwości otwierania ręcznego;
  - 2) ostrzegawczo-zabezpieczający, informujący o ich otwieraniu i zamykaniu;
  - 3) blokujący, przy napotkaniu przeszkody podczas zamykania.

§ 16. 1. W pomieszczeniach i na terenie obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej instaluje się system alarmowo-informacyjny zapewniający wyświetlanie w czasie alarmu informacji o numerach zadysponowanych zastępów, a także ogłaszanie komunikatów i włączanie sygnałów alarmowych.

2. System, o którym mowa w ust. 1, na wypadek awarii ma zapewnione dodatkowe zasilanie z rezerwowego źródła prądu.

§ 17. 1. Ćwiczebną komorę dymową wyposaża się w instalację sygnalizacyjną, oświetleniową, alarmową i wentylacyjną.

2. W przedziałach komory dymowej oraz przy każdej przeszkodzie umieszcza się przyciski sygnalizacyjne i przyciski bezpieczeństwa połączone z pulpitem kontrolnym lub wyświetlaczem.

3. W przypadku wyposażenia komory dymowej w kamery umożliwiające obserwację ćwiczącego oraz w czujniki jego lokalizacji, połączone z pulpitem kontrolnym, dopuszcza się możliwość odstąpienia od wymogów określonych w ust. 2.

4. Z chwilą włączenia sygnalizacji alarmowej włącza się automatycznie instalacja oświetleniowa i oddymiająca.

5. W pomieszczeniach komory dymowej, w których stosuje się środki pozorujące zadymienie, instalacja nawiewno-wyciągowa zapewnia całkowitą wymianę powietrza w czasie nie dłuższym niż 90 sekund od chwili włączenia sygnalizacji alarmowej.

6. Kontenerowe i przewoźne ćwiczebne komory dymowe ustawia się w pobliżu budynków z dostępnymi dla ćwiczących pomieszczeniami higieniczno-sanitarnymi umożliwiającymi ćwiczącemu umycie się i kąpiel w ciepłej, bieżącej wodzie.

§ 18. 1. Konstrukcje stacjonarnych i kontenerowych komór rozgorzeniowych oraz komór do szkolenia lub ćwiczeń z użyciem otwartego ognia umożliwiają niezwłoczne podanie co najmniej dwóch skutecznych prądów gaśniczych na każde źródło ognia.

2. Szerokość i wysokość drzwi do tych komór dobiera się w sposób zapewniający natychmiastową ewakuację wszystkim ćwiczącym.

3. Drzwi ewakuacyjne otwierają się na zewnątrz oraz zamykają się w sposób umożliwiający ich otwarcie od wewnątrz i z zewnątrz w każdej fazie ćwiczenia.

§ 19. Strażakom pełniącym służbę w obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej zapewnia się pomieszczenie do:

- 1) przygotowania, przechowywania i spożywania posiłków;
- 2) czyszczenia i suszenia odzieży.

§ 20. Wymagania dotyczące pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych dla strażaków ćwiczących w stacjonarnych komorach dymowych i rozgorzeniowych, o których mowa w § 17 i 18, określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r.

w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650, z 2007 r. Nr 49, poz. 330 oraz z 2008 r. Nr 108, poz. 690).

Rozdział 2

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby dotyczące wyposażenia technicznego obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej

§ 21. 1. Maszyny, urządzenia, sprzęt specjalistyczny, instalacje i narzędzia, zwane dalej "sprzętem", wprowadza się do użytkowania po:

1) odbiorze przeprowadzonym przez organ dozoru technicznego lub przez inny właściwy organ, w przypadku gdy sprzęt podlega takiemu odbiorowi;

2) sprawdzeniu kompletności dokumentacji technicznej.

2. Użytkowanie sprzętu, o którym mowa w ust. 1, uwzględnia:

1) obsługę przez wykwalifikowany personel zapoznany z instrukcją i przeszkolony w zakresie używania sprzętu;

2) przestrzeganie przez personel, o którym mowa w pkt 1, wymagań w zakresie dbałości o sprzęt i jego prawidłowe używanie zgodnie z przeznaczeniem;

3) przechowywanie sprzętu w warunkach określonych w dokumentacji technicznej.

3. Zapewnia się terminową konserwację, przeglądy techniczne i naprawy sprzętu, o którym mowa w ust. 1, przez wykwalifikowany personel techniczny.

§ 22. 1. Wspinalnia jest wykorzystywana do ćwiczeń lub szkolenia w oparciu o instrukcję zawierającą w szczególności:

1) zasady użytkowania;

2) zasady konserwacji;

3) sposoby zabezpieczenia strażaka.

2. Przed rozpoczęciem ćwiczeń lub szkolenia strażak zapoznaje się z postanowieniami instrukcji w zakresie zasad użytkowania wspinalni oraz sposobów zabezpieczenia.

§ 23. 1. Wspinalnia posiada urządzenia amortyzujące upadek z wysokości.

2. Wspinalnia wykorzystywana do suszenia węży pożarniczych posiada mechanizm wyciągowy i mocujący węże, tak usytuowany i zabezpieczony, aby skutecznie chronił węże przed ewentualnym upadkiem.

DZIAŁ TRZECI

Wymagania w zakresie zabezpieczenia medycznego strażaków podczas akcji ratowniczych, ćwiczeń lub szkolenia

§ 24. Strażak jest przeszkolony w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i posiada ważne zaświadczenie o ukończeniu takiego szkolenia.

§ 25. Realizując zadania z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy, strażak stosuje środki ochrony indywidualnej, w szczególności rękawiczki jednorazowego użytku oraz okulary lub przyłbicę.

§ 26. 1. Akcje ratownicze, ćwiczenia lub szkolenie, stwarzające w ocenie kierującego akcją ratowniczą lub organizatora ćwiczeń lub szkolenia ryzyko wystąpienia obrażeń wymagających podjęcia medycznych czynności ratunkowych, zabezpiecza zespół ratownictwa medycznego, o którym mowa w ust. 3.

2. Decyzję o ustaniu zagrożenia, o którym mowa w ust. 1, podejmuje kierujący akcją ratowniczą albo organizator ćwiczeń lub szkolenia.

3. Ćwiczenia lub szkolenie, o których mowa w ust. 1, są zabezpieczane przez zespół ratownictwa medycznego inny niż pozostający w gotowości na danym terenie.

§ 27. 1. W przypadku możliwości wystąpienia w środowisku pracy szkodliwego czynnika biologicznego strażacy podlegają szczepieniom ochronnym zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach (Dz. U. Nr 126, poz. 1384, z późn. zm.³⁾) oraz przepisami wydanymi na podstawie art. 33 ust. 1 i 2 tej ustawy.

2. Strażak realizujący zadania z zakresu akcji ratowniczych i pomocy humanitarnej poza granicami państwa podlega szczepieniom ochronnym, z uwzględnieniem zagrożeń występujących w przewidywanym rejonie działań.

§ 28. W przypadku gdy strażak uległ skażeniu materiałem potencjalnie zakaźnym, substancjami niebezpiecznymi lub doznał urazu w wyniku oddziaływania innych czynników szkodliwych dla zdrowia, podlega niezbędnemu badaniu lekarskiemu.

§ 29. W przypadku bezpośredniego kontaktu odzieży i sprzętu specjalistycznego strażaka z materiałem potencjalnie zakaźnym, substancjami niebezpiecznymi i innymi czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, kierownik jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej zapewnia odkażanie tej odzieży i sprzętu.

DZIAŁ CZWARTY

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas ćwiczeń lub szkolenia

Rozdział 1

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby wobec organizatorów i uczestników ćwiczeń lub szkolenia

§ 30. Organizator ćwiczeń lub szkolenia zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki ich prowadzenia.

§ 31. 1. Strażak uczestniczy w ćwiczeniach lub szkoleniu po uprzednim ukończeniu szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby i okazaniu aktualnego orzeczenia lekarskiego o zdolności do pełnienia służby.

2. W przypadku specjalistycznych ćwiczeń lub szkolenia strażak dodatkowo okazuje orzeczenie lekarskie o zdolności do odbywania specjalistycznych ćwiczeń.

§ 32. 1. Przygotowując, a następnie prowadząc ćwiczenia lub szkolenie, eliminuje się okoliczności zagrażające życiu lub zdrowiu strażaka, a w szczególności:

1) nie prowadzi się ćwiczeń lub szkolenia w miejscach o dużym natężeniu ruchu bez uprzedniego zabezpieczenia tych miejsc;

2) nie prowadzi się ćwiczeń na powierzchni akwenu i pod powierzchnią akwenu w miejscach niebezpiecznych bez właściwego nadzoru oraz sprzętu ratunkowego;

3) nie prowadzi się ćwiczeń lub szkolenia na wysokości i poniżej poziomu terenu oraz z użyciem statku powietrznego, bez zapewnienia strażakowi bezpieczeństwa i bez środków łączności;

4) nie wykorzystuje się osób do pozoracji podczas ćwiczeń lub szkolenia na wysokości i poniżej poziomu terenu oraz na wodzie i pod wodą, jeżeli zagrażałoby to ich życiu lub zdrowiu.

2. Teren ćwiczeń lub szkolenia zabezpiecza się przed dostępem osób postronnych niebiorących udziału w ćwiczeniach lub szkoleniu.

§ 33. Przed przystąpieniem do ćwiczeń lub szkolenia prowadzący je:

1) sprawdza obiekt i stanowisko, w którym będą prowadzone ćwiczenia lub szkolenie, oraz sprzęt przeznaczony do ćwiczeń, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - powoduje ich usunięcie;

2) sprawdza, czy wszyscy uczestnicy ćwiczeń lub szkolenia posiadają wymagane środki ochrony indywidualnej;

3) omawia ich przebieg, a także organizację łączności i sposób przekazania decyzji o ich przerwaniu;

4) omawia warunki bezpieczeństwa związane z występującymi zagrożeniami.

§ 34. 1. Przed przystąpieniem do ćwiczeń lub szkolenia strażak dokonuje oceny sprawności używanych środków ochrony indywidualnej.

2. W przypadku stwierdzenia podczas ćwiczeń lub szkolenia niesprawności środków, o których mowa w ust. 1, strażak informuje o tym prowadzącego, który wymienia niesprawne środki ochrony indywidualnej na sprawne.

§ 35. Strażak uczestniczący w ćwiczeniach lub szkoleniu niezwłocznie zgłasza prowadzącemu odniesione obrażenia oraz zauważone zagrożenia dla życia lub zdrowia.

§ 36. Prowadzący ćwiczenia lub szkolenie przerywa je w razie stwierdzenia:

1) niebezpieczeństwa zagrażającego życiu lub zdrowiu uczestników;

2) uchybień organizacyjno-technicznych;

3) nieprawidłowego wykonywania elementów ćwiczeń lub szkolenia oraz nieprzestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny służby.

§ 37. 1. Nie stosuje się kryterium czasowego w zakresie:

1) ćwiczeń z użyciem:

a) linek i linkowych aparatów ratowniczych,

b) worów i rękawów ratowniczych,

c) sprzętu ochrony dróg oddechowych,

d) ubrań izolujących cały organizm,

e) drabin i podnośników;

2) dźwigania i przenoszenia ciężarów o masie większej niż połowa dopuszczalnych wartości określonych przez normy ręcznego dźwigania i przenoszenia ciężarów;

3) rozwijania i zwijania po drabinach użytego do zajęć sprzętu;

4) obsługi urządzeń elektrycznych pod napięciem;

5) przecinania, rozłupywania lub rozbijania przedmiotów albo materiałów;

6) zdejmowania sprzętu z dachu samochodu pożarniczego;

7) eksploatacji specjalistycznego sprzętu ratownictwa chemicznego, ekologicznego i technicznego;

8) zajęć na wodzie i na wysokości oraz poniżej poziomu terenu;

- 9) zajęć z użyciem psów ratowniczych.
2. Zakazu stosowania kryterium czasowego, o którym mowa w ust. 1 pkt 8 i 9, nie stosuje się podczas egzaminów, testów i sprawdzianów.

§ 38. Dla każdego stanowiska do ćwiczeń lub szkolenia opracowuje się instrukcję bezpieczeństwa, z którą zapoznaje się strażaka.

§ 39. Bezpieczne i higieniczne warunki prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, sportu pożarniczego oraz innych konkurencji i gier sportowych określają przepisy ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1675) oraz regulaminy poszczególnych dyscyplin i gier sportowych.

Rozdział 2

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas ćwiczeń lub szkolenia na wysokości i poniżej poziomu terenu

§ 40. Podczas ćwiczeń lub szkolenia na wysokości oraz poniżej poziomu terenu, w szczególności na wspinalniach, ścianach wspinaczkowych, w studniach, jaskiniach, zapewnia się asekurację ćwiczących w miejscach grożących upadkiem oraz stałą kontrolę prawidłowego zabezpieczenia. W szczególności zwraca się uwagę na:

- 1) stateczność ustawienia i zabezpieczenia drabin;
- 2) mocowanie lin, linkowych aparatów ratowniczych oraz worów i rękawów ratowniczych;
- 3) kompletność wyposażenia, prawidłowe założenie i stosowanie przez ćwiczących środków ochrony indywidualnej;
- 4) zabezpieczenie miejsc grożących wypadkiem;
- 5) stosowanie autoasekuracji oraz zasady "dwóch niezależnych punktów wpięcia w linę" przy wykorzystaniu sprzętu specjalistycznego.

§ 41. Podczas ćwiczeń na wysokości nie stosuje się technik ratowania lub samoratowania innych niż opisanych w regulaminach, a w szczególności zabrania się:

- 1) opuszczania ślizgiem po bocznicach drabiny;
- 2) wykonywania skoków ćwiczebnych na skokochrony i ratownicze poduszki pneumatyczne.

Rozdział 3

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas ćwiczeń lub szkolenia na wodzie (łodzie) lub pod wodą (lodem)

§ 42. Organizator ćwiczeń lub szkolenia na obszarach wodnych i zalodzonych:

- 1) powiadamia właściciela drogi wodnej o planowanych ćwiczeniach lub szkoleniu;
- 2) oznacza miejsca ich prowadzenia;
- 3) wyznacza do kierowania nimi strażaków, którzy posiadają doświadczenie i umiejętności z zakresu prowadzenia działań w takich warunkach;
- 4) wyposaża uczestników ćwiczeń lub szkolenia przebywających na powierzchni wody i w bezpośredniej bliskości jej brzegów oraz na jednostkach pływających, a także na akwenach zalodzonych, w środki ochrony indywidualnej, a w szczególności w:

- a) kombinezon ratunkowy, kamizelkę asekuracyjną lub inne środki ochrony indywidualnej zabezpieczające przed utonięciem,
- b) środki sygnalizacji wizualnej lub dźwiękowej,
- c) nóż ratowniczy;
  - 5) wyposaża zastępy ratownicze uczestniczące w ćwiczeniach lub szkoleniu, poza zestawem ratownictwa medycznego, również w nosze pływające, a specjalistyczne grupy wodno-nurkowe - w zapas tlenu w ilości co najmniej 1.500 litrów;
  - 6) zabezpiecza wykonywanie prac podwodnych zgodnie z wymaganiami bezpieczeństwa.

§ 43. Na wodach śródlądowych objętych powodzią lub na morzu w czasie sztormu nie przeprowadza się ćwiczeń lub szkolenia.

§ 44. 1. Podczas ćwiczeń lub szkolenia na obszarach wodnych i zalodzonych, a w szczególności:

- 1) w niesprzyjających warunkach hydro- i meteorologicznych,
- 2) w nocy,
- 3) przy prędkości prądu wody większej niż 0,5 m/s,
- 4) w przestrzeniach zamkniętych

- stosuje się sprzęt, środki ratownicze i łączności, odpowiednie do występujących zagrożeń.

2. Nie wykonuje się zadań i czynności samowolnie, a także bez wymaganych zabezpieczeń.

§ 45. Za bezpieczeństwo jednostki pływającej i osób na niej przebywających odpowiada dowodzący tą jednostką.

Rozdział 4

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas ćwiczeń lub szkolenia z użyciem materiałów do pozoracji

§ 46. Do pozorowania zdarzeń podczas prowadzonych ćwiczeń lub szkolenia w komorach dymowych stosuje się środki dymotwórcze neutralne dla organizmu.

§ 47. Stosując środki dymotwórcze:

- 1) zapłonnik i świece dymne przechowuje i transportuje się oddzielnie;
- 2) zapłonnik włożony w otwór świecy zapala się wyciągniętą ręką; nie wolno pochylać się w tym czasie nad świecą;
- 3) zapala się świece niewykazujące uszkodzenia;
- 4) w ręku przetrzymuje się wyłącznie niezapalone granaty dymne;
- 5) raketnice sygnalizacyjne nosi się niezaladowane, a naboje wprowadza się do lufy dopiero przed oddaniem strzału.

§ 48. Materiały pirotechniczne i wybuchowe podczas ćwiczeń lub szkolenia stosują wyłącznie osoby posiadające odpowiednie uprawnienia.

Rozdział 5

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas ćwiczeń lub szkolenia z wykorzystaniem statku powietrznego

§ 49. Podczas prowadzenia ćwiczeń lub szkolenia z wykorzystaniem statku powietrznego jako środka transportu:

- 1) dojsie lub dojazd do statku powietrznego następuje po wezwaniu przez pilota lub załogę tego statku;
- 2) kontakt z pilotem lub załogą nawiązuje się drogą radiową lub za pomocą umówionych znaków gestowych;
- 3) przy podchodzeniu lub podejżdzaniu do śmigłowców zachowuje się szczególną ostrożność, zwracając uwagę na wirujące łopaty wirnika i śmigło ogonowe;
- 4) zezwala się na podejście strażaków do statku powietrznego wyłącznie z boku, w strefach dozwolonych - bezpiecznych;
- 5) zezwala się na dojazd pojazdów wyłącznie z boku statku powietrznego na odległość nie mniejszą niż dwa metry od jakiegokolwiek jego elementu.

§ 50. Zabrania się strażakom podchodzenia do śmigłowców od strony wznoszącego się zbocza.

DZIAŁ PIĄTY

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas akcji ratowniczych

Rozdział 1

Wymagania ogólne

§ 51. 1. Pojazd pożarniczy dysponowany do akcji ratowniczej jako pierwszy lub samodzielny posiada pełną obsadę.

2. Pojazdy pożarnicze dysponowane do akcji za pierwszym pojazdem posiadają obsadę zapewniającą skuteczne i bezpieczne prowadzenie działań.

§ 52. Strażak uczestniczący w akcji ratowniczej:

- 1) przestrzega procedur i zasad określonych we właściwym terytorialnie planie ratowniczym;
- 2) używa sprzętu specjalistycznego zgodnie z instrukcją obsługi;
- 3) melduje dowódcy nadzorującemu odcinek akcji ratowniczej o każdym przypadku oddalenia się i powrotu na teren tego odcinka.

§ 53. 1. Podczas akcji ratowniczej, uwzględniając poziom dowodzenia, kierujący akcją ratowniczą:

- 1) rozpoznaje zagrożenia, informuje o ich występowaniu oraz wydaje polecenia mające na celu właściwe zabezpieczenie strażaka przed ich następstwami;
- 2) wyznacza strefy zagrożenia;
- 3) kieruje do wszystkich działań gaśniczych i ratowniczych co najmniej dwóch strażaków, wyznaczając spośród nich dowódcę;
- 4) ustala sygnały i środki alarmowe oraz odwód niezbędny do udzielenia natychmiastowej pomocy poszkodowanym i zagrożonym;
- 5) rozpoznaje i ustala najbezpieczniejsze drogi odwrotu lub ewakuacji;
- 6) nadzoruje pracę strażaków oraz stan ich zabezpieczenia na stanowiskach szczególnie zagrożonych;
- 7) współpracuje z personelem technicznym nadzorującym poszczególne urządzenia i instalacje techniczne.

2. Kierujący akcją ratowniczą, w zależności od rodzaju wykonywanych czynności ratowniczych oraz panujących warunków atmosferycznych:
  - 1) dokonuje odpowiednio częstej wymiany strażaków;
  - 2) zapewnia strażakom możliwość ogrzania się i wymiany potrzebnych środków ochrony indywidualnej;
  - 3) zapewnia strażakom napoje i posiłki.
3. Dowódca nadzorujący strefę zagrożenia lub jej wydzieloną część:
  - 1) kontroluje, dla celów bezpieczeństwa, stan liczebny podległych strażaków, w szczególności przebywających w strefie zagrożenia;
  - 2) organizuje, w miarę możliwości, pomiar czasu przebywania strażaków w strefie zagrożenia, z wykorzystaniem urządzeń do tego przeznaczonych lub kart pracy sprzętu dla ochrony dróg oddechowych;
  - 3) podejmuje decyzję o natychmiastowych poszukiwaniach zaginionych w strefie strażaków.
4. W razie zagrożenia wybuchem kierujący akcją ratowniczą stosuje wszelkie możliwe środki zmniejszające ryzyko wybuchu oraz ogranicza do niezbędnego minimum liczbę strażaków znajdujących się w strefie zagrożenia.

§ 54. 1. Rozpoznanie, wyznaczenie strefy zagrożenia oraz inne czynności ratownicze wewnątrz tej strefy są wykonywane przez co najmniej dwóch strażaków.

2. Strażakom w strefie zagrożenia wyznacza się dwóch strażaków do asekuracji.

§ 55. 1. Przed wejściem do strefy zagrożenia strażak:

- 1) sprawdza funkcjonowanie sprzętu ochrony dróg oddechowych, a w szczególności urządzeń do otwierania dopływu powietrza, tlenu lub innego czynnika oddechowego, szczelność przylegania maski, szczelność połączeń i złącz oraz wskazania przyrządów określających stan ciśnienia;
- 2) uruchamia sygnalizatory bezruchu;
- 3) potwierdza swoją gotowość dowódcy, w tym sprawność systemu łączności i sprzętu ochrony dróg oddechowych;
- 4) przygotowuje ewentualne drogi ewakuacji.

2. Dowódca utrzymuje łączność ze strażakiem pracującym w sprzęcie ochrony dróg oddechowych.

§ 56. Wychodząc ze strefy zagrożenia, strażak melduje dowódcy o zrealizowanych zadaniach i o swoim stanie psychofizycznym.

§ 57. 1. W przypadku uzyskania przez kierującego akcją ratowniczą informacji o osobie poszkodowanej znajdującej się w strefie zagrożenia, kierujący tą akcją przyjmuje, że nastąpił stan bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego.

2. W sytuacji uzyskania informacji, o której mowa w ust. 1, strażak podczas wykonywania czynności ratowniczych może odstąpić od zasad powszechnie uznanych za bezpieczne, po wcześniejszym powiadomieniu o tym kierującego akcją ratowniczą lub dowódcy nadzorującego strefę zagrożenia.

§ 58. W przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu zagrożenia dla i ze strony zwierząt, kierujący akcją ratowniczą współpracuje z lekarzem weterynarii lub innymi specjalistami.

Rozdział 2

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas używania środków transportu

- § 59.** 1. Rozpoczęcie jazdy pojazdem pożarniczym następuje wyłącznie na rozkaz dowódcy, po upewnieniu się przez niego o zajęciu miejsc przez załogę, zamknięciu skrytek i drzwi pojazdu.
2. Dowódca lub dysponent pojazdu nie może żądać zwiększenia prędkości pojazdu, natomiast może, ze względów bezpieczeństwa, nakazać jej zmniejszenie.
3. Wyposażenie pojazdu oraz przewożony sprzęt są zamocowane w sposób uniemożliwiający ich przemieszczanie w czasie jazdy.

- § 60.** 1. Kierujący może prowadzić pojazd pożarniczy bez zakładania hełmu.
2. Załozce pojazdu pożarniczego zabrania się w czasie jazdy:
- 1) wychylania się i otwierania drzwi;
  - 2) zajmowania miejsc innych niż ustalone;
  - 3) jazdy na stopniach i innych zewnętrznych elementach pojazdu;
  - 4) palenia tytoniu;
  - 5) opuszczania pojazdu;
  - 6) prowadzenia zbędnych rozmów z kierowcą;
  - 7) zdejmowania hełmów;
  - 8) jazdy bez zapiętych pasów bezpieczeństwa, w przypadku wyposażenia pojazdu w takie pasy.

§ 61. Na miejscu akcji pojazd ustawia się w sposób zapewniający bezpieczeństwo załogi i pojazdu, z zachowaniem możliwości manewrowania, w tym odjazdu lub ewakuacji.

Rozdział 3

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas obsługi sprzętu specjalistycznego

- § 62.** 1. Podczas pracy silników spalinowych w przestrzeniach zamkniętych, w szczególności w tunelach, piwnicach i innych miejscach o ograniczonej wymianie powietrza, zapewnia się skuteczne odprowadzanie spalin. W przypadku braku możliwości skutecznego odprowadzenia spalin, strażak stosuje sprzęt ochrony dróg oddechowych.
2. Sprzęt specjalistyczny na nierównym podłożu mocuje się w sposób uniemożliwiający jego zsuniecie się lub przewrócenie.
3. W strefach zagrożonych wybuchem stosuje się sprzęt specjalistyczny w wykonaniu przeciwwybuchowym.
4. Podczas pracy sprzęt oświetleniowy nie może powodować oślepiania strażaków, w szczególności pracujących na wysokości, a także kierowców i obsługujących sprzęt specjalistyczny.

§ 63. Pompy pożarnicze stawia się na podłożu stabilnym z wykluczeniem zamarzniętych akwenów.

- § 64.** 1. Ruch drabiną i podnośnikiem wyposażonym w drabinę jest dozwolony wyłącznie w przypadku, gdy nie znajduje się na niej strażak.
2. Zastrzeżenie, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy sytuacji, gdy strażak znajduje się w koszu drabiny lub na podeście roboczym.

§ 65. Drabin, podnośników, dźwigów i żurawi samojezdnych nie sprawia się:

- 1) w pobliżu napowietrznych przewodów elektrycznych i innych urządzeń znajdujących się pod napięciem, jeżeli zachodzi możliwość porażenia strażaka prądem;
- 2) podczas burz i silnych wiatrów.

Rozdział 4

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych w transporcie

§ 66. W przypadku gdy akcja ratownicza jest prowadzona na drodze publicznej lub w jej pobliżu:

- 1) każdorazowo przed wejściem na drogę strażak zachowuje szczególną ostrożność, upewniając się, że nie ma zagrożenia ze strony innych pojazdów;
- 2) w pojazdach pożarniczych włącza się światła pozycyjne i ostrzegawcze;
- 3) w odpowiednich odległościach od pojazdów ustawia się lampy sygnalizacyjne i znaki ostrzegawcze, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach dotyczących ruchu drogowego;
- 4) do zabezpieczenia lub zamknięcia drogi używa się, w miarę potrzeby, pojazdów pożarniczych.

§ 67. Podczas akcji ratowniczych z udziałem statku powietrznego, wykorzystywanego jako środek transportu, stosuje się odpowiednio § 49 i 50.

§ 68. Do czasu wyłączenia silników i zatrzymania śmigieł statku powietrznego nie prowadzi się czynności ratowniczych w bezpośrednim jego sąsiedztwie.

§ 69. W przypadku prowadzenia akcji ratowniczej podczas wypadków i katastrof lotniczych:

- 1) dojeżdża się do statku powietrznego od strony nawierzchni, wyłącznie po stabilnym gruncie;
- 2) ustawia się pojazdy tak, aby w razie konieczności łatwo mogły zmienić pozycję;
- 3) zabezpiecza się oczy przed pyłem i zanieczyszczeniami;
- 4) zabezpiecza się lub usuwa wszystkie luźne przedmioty w rejonie lądowiska mogące unieść się w strumieniu powietrza oraz zamyka się drzwi pojazdu.

§ 70. Podczas gaszenia pożaru kół statku powietrznego strażak zbliża się równoległe do osi kadłuba, z zachowaniem szczególnych środków ostrożności.

§ 71. Podczas akcji ratowniczych nie przechodzi się pod statkiem powietrznym.

§ 72. Na terenie akcji ratowniczych z udziałem statku powietrznego obowiązuje bezwzględny zakaz palenia tytoniu i używania ognia otwartego.

§ 73. Akcje ratownicze na terenie portów lotniczych prowadzi się zgodnie z przepisami określającymi przygotowanie lotnisk do sytuacji zagrożenia.

Rozdział 5

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych w obrębie zagrożenia substancjami chemicznymi

§ 74. 1. Podczas akcji ratowniczych, w których występuje zagrożenie ze strony substancji chemicznych:

- 1) dojeżdża się do miejsca zdarzenia od strony nawietrznej;
  - 2) zapewnia się możliwość natychmiastowego wycofania sił i środków;
  - 3) zachowuje się szczególną ostrożność, zwłaszcza przy przeprowadzaniu rozpoznania;
  - 4) podczas rozpoznania stosuje się sprzęt ochrony dróg oddechowych;
  - 5) w przypadku zidentyfikowania substancji chemicznej stosuje się środki ochrony indywidualnej właściwe dla tego zagrożenia;
  - 6) w przypadku niezidentyfikowania substancji stosuje się środki ochrony indywidualnej właściwe dla zagrożeń najbardziej podobnych do występujących w danym momencie;
  - 7) wyznacza się i oznacza strefy niebezpieczne zagrażające życiu i zdrowiu ludzi oraz środowisku;
  - 8) bezpośrednie specjalistyczne czynności ratownicze przeprowadzają osoby odpowiednio przeszkolone;
  - 9) zachowuje się szczególną ostrożność przy otwieraniu pomieszczeń i zbiorników;
  - 10) otwierając pomieszczenia i zbiorniki, uwzględnia się parametry niebezpieczne substancji stwarzające możliwość wystąpienia pożaru, wybuchu lub niekontrolowanej emisji;
  - 11) kontroluje się zasięg i stężenie substancji chemicznych przy użyciu dostępnych przyrządów kontrolno-pomiarowych;
  - 12) osoby, które zostały narażone na bezpośredni kontakt z substancjami chemicznymi, po zdjęciu skażonej odzieży, poddaje się dekontaminacji oraz zapewnia się im pomoc medyczną;
  - 13) czynności ratownicze, o ile jest to możliwe, wykonuje się od strony nawietrznej.
2. Strażaków pracujących w strefie zagrożenia zabezpiecza co najmniej dwóch strażaków przygotowanych do natychmiastowego wejścia w strefę.
3. Na miejscu akcji ratowniczych, o których mowa w ust. 1, przeprowadza się dekontaminację wstępną ludzi, zwierząt, sprzętu specjalistycznego i środków ochrony indywidualnej. Sposób jej przeprowadzenia dostosowuje się do możliwości sprzętowych oraz potrzeb wynikających z powstałego zagrożenia. Po zakończeniu akcji przeprowadza się dekontaminację właściwą.
4. Z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia przeprowadzenie dekontaminacji, o których mowa w ust. 3, jest obowiązkowe.

§ 75. 1. Dopuszcza się stosowanie sprzętu oczyszczającego po stwierdzeniu, że zawartość tlenu w powietrzu wynosi minimum 17 %.

2. Sprzęt oczyszczający dobiera się w zależności od występujących w atmosferze substancji, prowadząc stały monitoring stężenia tlenu.
3. Stosując sprzęt ochrony dróg oddechowych, zakłada się i zdejmuje maski wyłącznie w atmosferze niezanieczyszczonej substancjami szkodliwymi, a jednocześnie w miejscach położonych jak najbliżej obszaru, na którym prowadzona jest akcja ratownicza.
4. Przed założeniem maski strażak posiadający ruchome protezy zębowe wyjmuje je z jamy ustnej.

§ 76. 1. Ubranie gazoszczelne zakłada się w strefie bezpiecznej przy pomocy strażaka kontrolującego prawidłowość jego założenia i uszczelnienia.

2. Ze strażakami wprowadzonymi do strefy zagrożenia kierujący akcją ratowniczą utrzymuje łączność.
3. W czasie akcji ratowniczych z użyciem ubrań gazoszczelnych zapewnia się:
  - 1) odpowiednio częstą wymianę strażaków biorących udział w akcji;
  - 2) warunki do odpoczynku;
  - 3) odpowiednią ilość napojów;
  - 4) rezerwę środków ochrony indywidualnej;

- 5) rezerwę suchej odzieży;
- 6) środki łączności i sygnalizacji.

- § 77.** 1. Wprowadzając strażaka do strefy zagrożenia, kierujący akcją ratowniczą kontroluje czas jego przebywania w tej strefie.
2. Strażaka prowadzącego dekontaminację wstępną wyposaża się w niezbędne środki ochrony indywidualnej i środki neutralizujące odpowiednie do występującego zagrożenia.
  3. Wychodząc ze strefy zagrożenia, przed zdjęciem ubrania gazoszczelnego należy je oczyścić i wstępnie zdekontaminować.
  4. Po zdjęciu ubrania gazoszczelnego należy:
    - 1) zabezpieczyć strażaka przed wychłodzeniem organizmu;
    - 2) zapewnić strażakowi możliwość przebrania się w suchą odzież.
  5. W czasie transportu sprzętu specjalistycznego i środków ochrony indywidualnej, po dekontaminacji wstępnej oraz w czasie dekontaminacji właściwej, przestrzega się zasad bezpieczeństwa i higieny pracy określonych w przepisach dotyczących występowania czynników chemicznych.
  6. Ponowne użycie ubrania gazoszczelnego jest możliwe wyłącznie po wykonaniu zabiegów konserwujących, określonych instrukcją producenta.

Rozdział 6

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych w obrębie zagrożenia niewypałami (niewybuchami), amunicją i materiałami wybuchowymi

- § 78.** 1. Nie wprowadza się strażaka do obiektu i na teren bezpośrednio objęty bądź zagrożony pożarem lub innym zagrożeniem, na którym znajdują się niewypały (niewybuchy), amunicja i materiały wybuchowe lub przeprowadzane są ćwiczenia wojskowe przy użyciu ostrej amunicji.
2. W sytuacji wyjątkowej, w razie wprowadzenia strażaka na taki teren, współpracuje się z saperami oraz z personelem fachowym w zakresie materiałów wybuchowych i działa ze szczególną ostrożnością, wykorzystując wszelkie osłony.

Rozdział 7

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych w obrębie zagrożenia prądem elektrycznym

§ 79. W czasie akcji ratowniczych, w których występuje możliwość porażenia prądem elektrycznym, strażak współpracuje z odpowiednią służbą techniczną w celu wyłączenia dopływu prądu elektrycznego do urządzeń i instalacji znajdujących się na miejscu akcji.

§ 80. W przypadku gdy nie został wyłączony dopływ prądu elektrycznego, przyjmuje się, że każde urządzenie, instalacja elektryczna oraz trakcja elektryczna znajdują się pod napięciem.

Rozdział 8

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych w obrębie zagrożenia materiałami promieniotwórczymi

§ 81. Przed podjęciem czynności ratowniczych wyznacza się i oznacza strefę zagrożenia przy pomocy dostępnych środków.

§ 82. 1. Kierujący akcją ratowniczą informuje strażaka o występującym zagrożeniu radiacyjnym.

2. Strażak prowadzi czynności ratownicze i wspomaga działania służb odpowiedzialnych za likwidację zagrożeń radiacyjnych - poza strefą zagrożenia.

Rozdział 9

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych w czasie katastrof budowlanych oraz awarii technicznych

§ 83. Podczas dozorowania pogorzelniska, przeprowadzania dochodzeń popożarowych lub czynności kontrolnych nie wchodzi się do obiektów grożących zawaleniem.

§ 84. Podczas prowadzenia akcji ratowniczej związanej z awarią, uszkodzeniem dźwigu osobowego lub towarowego strażak współpracuje z odpowiednimi służbami technicznymi oraz stosuje środki i metody pracy zabezpieczające w szczególności przed:

- 1) wpadnięciem do wnętrza szybu dźwigowego;
- 2) opadnięciem kabiny, urządzeń dźwigowych, mechanizmów lub ich części na osoby znajdujące się w szybie dźwigowym;
- 3) przypadkowym uruchomieniem lub uszkodzeniem mechanizmów mogących spowodować obrażenia strażaka.

§ 85. Podczas pracy żurawi, dźwigów, wyciągarek linowych oraz innych maszyn i urządzeń przebywanie w bezpośrednim zasięgu ich pracy jest dozwolone wyłącznie za zgodą kierującego akcją ratowniczą i operatora.

Rozdział 10

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości oraz poniżej poziomu terenu

§ 86. 1. Podczas wykonywania czynności ratowniczych na wysokości, w celu zabezpieczenia strażaka przed upadkiem, stosuje się szelki bezpieczeństwa z pasem biodrowym, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. W sytuacji, o której mowa w § 57 ust. 1, dopuszcza się zastosowanie innych, dostępnych w danym momencie, środków ochrony indywidualnej strażaka.

§ 87. Podczas wykonywania czynności ratowniczych na wysokości, w szczególności przed ich rozpoczęciem, sprawdza się stabilność, zabezpieczenie przed zmianą położenia, a także wizualnie stan techniczny konstrukcji lub urządzeń oraz ich stałych elementów służących do mocowania linek bezpieczeństwa.

§ 88. Do prowadzenia czynności ratowniczych z kosza drabiny lub podestu roboczego podnośnika wyposaża się strażaka w szelki bezpieczeństwa z pasem biodrowym oraz sprzęt umożliwiający ewakuację, o długości liny nie krótszej niż maksymalny wysięg tych urządzeń.

§ 89. 1. Podczas operowania prądami gaśniczymi z drabiny, w celu zabezpieczenia strażaka przed upadkiem, stosuje się odpowiednio § 86.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, linię wężową zabezpiecza się przed upadkiem podpinką linkową.

§ 90. Niedopuszczalne jest opuszczanie się ślizgiem po bocznicach drabin.

§ 91. 1. Podczas używania drabiny przenośnej w czasie czynności ratowniczych:

- 1) sprawia się ją tak, aby w trakcie używania nie straciła stateczności;
- 2) wchodzi się na drabinę i schodzi przodem do drabiny.

2. Drabina przystawna powinna wystawać ponad powierzchnię, na którą prowadzi, co najmniej o trzy szczeble.

3. W przypadku konieczności wejścia przez otwory w ścianach budynku, ustawia się drabinę z boku otworu, w sposób umożliwiający bezpieczne przejście z drabiny na dolną krawędź otworu. Kierujący akcją ratowniczą, w uzasadnionych przypadkach, może podjąć decyzję o innym ustawieniu drabiny przystawnej.

4. Drabiny wieloczęściowe łączone lub wysuwane są używane w taki sposób, aby zapobiec przemieszczaniu się ich części względem siebie.

Rozdział 11

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych w czasie gaszenia pożarów

§ 92. Podczas gaszenia pożaru kierujący akcją ratowniczą:

- 1) utrzymuje łączność i kontroluje czas przebywania strażaka w strefie zagrożenia zapewniający bezpieczny odwrót lub ewakuację;
- 2) zapewnia asekurowanie strażaka za pomocą linki ratowniczej podczas akcji ratowniczej na terenach podmokłych i torfowiskach;
- 3) przed przystąpieniem do akcji ratowniczej w pomieszczeniu zadymionym, sprawdza wyposażenie strażaka w środki ochrony indywidualnej, sygnalizator bezruchu, sprzęt oświetleniowy i w sprzęt łączności bezprzewodowej.

§ 93. W celu zmniejszenia zagrożenia związanego z działaniem płomieni, promieniowania cieplnego, dymu i gazów, strażak stosuje środki ochrony indywidualnej oraz wykorzystuje zasłony naturalne i sztuczne, w tym wodne.

§ 94. 1. Prowadząc linie wężowe:

- 1) na szlaku komunikacyjnym, oznacza się je i zabezpiecza;
- 2) unika się tarasowania liniami przejść, drzwi, schodów i innych szlaków komunikacyjnych;
- 3) pionowo, podwiesza się je i zabezpiecza przed obsuwaniem.

2. Prowadząc linię wężową po drabinie:

- 1) w czasie wchodzenia i schodzenia po drabinie umieszcza się linię wężową między nogami, przy jednoczesnym przewieszeniu prądownicy przez bark ku tyłowi;

- 2) w czasie wnoszenia linii wężowej po drabinie przydziela się strażakowi co najwyżej jeden odcinek linii wężowej.
3. Buduje się i prowadzi linię wężową bez zasilania jej wodą.
4. Na stanowisko gaśnicze w budynku wciąga się linię wężową za pomocą linki dopiero po przejściu strażaka z drabiny do wnętrza budynku.
5. Podczas wciągania linii wężowej z prądownicą zabezpiecza się prądownicę przed możliwością odłączenia.
6. Nie zwiększa się i nie zmniejsza w sposób gwałtowny ciśnienia wody w linii wężowej.

§ 95. 1. Operujący prądem gaśniczym:

- 1) kieruje go w sposób niepowodujący zniszczenia konstrukcji obiektu lub jego zawalenia;
  - 2) nie używa zwartego prądu wody przy pożarach pyłów i materiałów pyłących oraz w przypadku wytworzenia mieszanin wybuchowych przez te substancje;
  - 3) nie używa prądu wody i piany do gaszenia materiałów i surowców wchodzących z wodą w niebezpieczne reakcje;
  - 4) nie kieruje prądu gaśniczego na ludzi.
2. Operujący prądem gaśniczym może używać rozproszonego prądu wody do gaszenia odzieży na człowieku.
3. Podczas zajmowania stanowiska gaśniczego, zwłaszcza w przypadku zagrożenia wybuchem, stosuje się odpowiednio § 93.

Rozdział 12

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych na wodzie (lodzie) i pod wodą (lodem) oraz na obszarach powodziowych, zalewowych i zalodzonych

§ 96. Podczas akcji ratowniczych związanych z powodzią zapewnia się:

- 1) oświetlenie terenu;
- 2) sprzęt i oświetlenie nawigacyjne;
- 3) indywidualne środki łączności, sygnalizacji i oświetlenia;
- 4) rezerwę suchej odzieży;
- 5) warunki do odpoczynku;
- 6) wymianę strażaków biorących udział w akcji.

§ 97. 1. Podczas ratowania ludzi znajdujących się na zamrzniętych akwenach i ciekach wodnych stosuje się sprzęt przeznaczony do tego typu działań, układając go na powierzchni lodu.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, strażak przed rozpoczęciem akcji nakłada kamizelkę ratunkową oraz zabezpiecza się linką ratowniczą.

§ 98. Podczas akcji ratowniczych uregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio § 42-45.

Rozdział 13

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczych w czasie nadzwyczajnych zjawisk pogodowych

§ 99. Podczas akcji ratowniczych w czasie burz i silnych wiatrów:

- 1) zapewnia się stałe monitorowanie strefy zagrożenia;
- 2) unika się gromadzenia sprzętu i zajmowania stanowisk w pobliżu drzew i obiektów, szczególnie w pobliżu słupów i kominów;
- 3) zwraca się uwagę na zerwane kable, przewody oraz urządzenia zagrażające porażeniem prądem elektrycznym.

§ 100. Podczas akcji ratowniczych w czasie występowania ujemnych temperatur:

- 1) zachowuje się szczególną ostrożność przy używaniu sprzętu ochrony dróg oddechowych w związku z możliwością wystąpienia nieprawidłowości w jego pracy na skutek mrozu;
- 2) zachowuje się ciągłość przepływu wody w liniach węzowych;
- 3) przy wyznaczaniu stanowisk gaśniczych uwzględnia się przeciążenia konstrukcji budowlanej wskutek zamarzania wody użytej do gaszenia;
- 4) zachowuje się szczególną ostrożność w pobliżu linii węzowych i na stanowiskach gaśniczych w związku z możliwością powstania oblodzeń;
- 5) zapewnia się rezerwę suchej odzieży;
- 6) zapewnia się wymianę strażaków uczestniczących w akcji.

DZIAŁ SZÓSTY

Przepisy końcowe

§ 101. 1. Wymagania wobec obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, o których mowa w dziale drugim, stosuje się wyłącznie w stosunku do obiektów budowlanych budowanych, remontowanych i przebudowywanych.
2. Wymagania wobec pozostałych obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 1, stosuje się od dnia 1 stycznia 2012 r.

§ 102. Traci moc rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 1997 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków oraz zakresu ich obowiązywania w stosunku do innych osób biorących udział w akcjach ratowniczych, ćwiczeniach lub szkoleniu (Dz. U. Nr 145, poz. 979).

§ 103. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

---

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej - sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. Nr 216, poz. 1604).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, z 2007 r. Nr 181, poz. 1291 oraz z 2008 r. Nr 86, poz. 521 i Nr 163, poz. 1015.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 45, poz. 391 i Nr 199, poz. 1938, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 173, poz. 1808 i Nr 210, poz. 2135 oraz z 2006 r. Nr 220, poz. 1600.